

2. Стадії конкурентоспроможності національної економіки за теорією М. Портера.
URL: <http://studopedia.org/8-168667.html> (дата звернення: 22.01.2022).

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Г. І. РИБАК, канд. екон. наук, доц.,

доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

Ю. С. РОСОХА, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Починаючи з 2020 року світ зазнав значних втрат від пандемічного впливу і українська економіка не була виключенням. У 2020 році реальний ВВП скоротився на 4% у річному вимірі після зростання на 3,2% у 2019 році. Швидше подолати економічний спад – реально завдяки інвестиціям. Одним із механізмів залучення інвестицій є державно-приватне партнерство (ДПП), в тому числі у формі концесії на основі міжнародного партнерства. ДПП дозволяє залишити активи у власності держави і водночас скористатися перевагами доступу до приватного капіталу. Крім того у порівнянні з державними інвестиційними проектами така взаємодія дозволяє розподілити ризики реалізації проекту між державою та приватним інвестором. Тому ДПП є взаємно вигідним.

З метою розвитку зовнішньоекономічної діяльності, підвищення результативності проектів ДПП є достатньо значущим. Це забезпечує можливість ефективно вирішувати актуальні питання, пов'язані із розвитком економічних систем та розв'язувати вагомі економічні та соціальні проблеми тощо, звільняючи бюджет від необхідності фінансування певних об'єктів інфраструктури, адресуючи це завдання приватному суб'єкту та залучаючи іноземний капітал. ДПП може стати рушієм активності щодо створення нових економічних зв'язків з зовнішніми партнерами України.

Загалом основними пріоритетами забезпечення державно-приватного партнерства органами державної влади і органами місцевого самоврядування є: використання фінансових ресурсів приватних партнерів під час реалізації місцевих програм та проектів; скорочення бюджетних витрат на розвиток необхідних об'єктів та реконструкцію інфраструктури; впровадження прогресивних технологій. Важливою перевагою державно-приватного партнерства для приватного сектору є можливість інвестувати та приймати участь у соціально-економічних проектах розвитку регіону, міста, населеного пункту, отримуючи при цьому прибуток.

В умовах інституціональних змін у напрямі децентралізації влади, реформи місцевого самоврядування, які обумовлюють ефективну участь територіальних громад у здійсненні господарської діяльності та перерозподілі природних ресурсів (об'єктів, комплексів) державно-приватне партнерство є

одним із найефективніших механізмів підвищення ефективності публічного управління та дієвим інструментом публічної політики в таких сферах суспільних відносин, як житлово-комунальне господарство, освіта, охорона здоров'я, будівництво та розвиток інфраструктури.

Варто зазначити, що в Україні з метою розвитку ДПП створено агенцію з питань підтримки державно-приватного партнерства, яка заснована на державній власності та належить до сфери управління Мінекономрозвитку. Основною функцією Агенції є здійснення заходів, спрямованих на підготовку до реалізації в Україні якісних та інвестиційно-привабливих проектів ДПП у різних сферах економіки. За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2021 на умовах ДПП укладено 192 договори, з яких реалізується 39 договорів (29 – концесійних договорів, 6 – договорів про спільну діяльність, 4 – інші договори).

Актуальною у найближчій перспективі є реалізація інструменту державно-приватного партнерства в Україні за канадською моделлю, тобто у сфері будівництва і експлуатації автострад, доріг та їх інфраструктури. Це вимагає значних капіталовкладень, які наша держава наразі не може інвестувати, проте ця інфраструктура потребує нагальної модернізації і розбудови. У результаті такої співпраці суспільство отримає сучасні автомагістралі, які частково будуть платними, що стимулюватиме бізнесові структури до партнерства з державними органами в цій сфері та міжнародне співробітництво. Прикладом може слугувати Програма ДПП автодоріг метою якої є залучення приватного сектору до існуючої в Україні дорожньої мережі для сприяння покращенню її якості та довгострокового обслуговування за рахунок приватних інвестицій. Йдеться про 6 ділянок доріг загальною протяжністю 1 500 км, які були відібрані для потенційних пілотних проектів ДПП. Захід зібрав 310 учасників із 43 країн світу та 38 компаній потенційних інвесторів. Дослідження щодо даного проекту показало, що він зазнав менших перевитрат, затримок та інших проблем, так як підготовкою та їх втіленням займається приватний сектор, а не державний.

Успішним і вже втіленим у життя є приклад ДПП 2020 року «Велике будівництво» – масштабна розбудова якісної інфраструктури України. Серед результатів за 2020 рік можна виділити: 114 шкіл збудовано, реконструйовано та капітально відремонтовано, збудовано, реконструйовано та капітально відремонтовано 258 мостів та шляхопроводів, побудовано та відремонтовано 4056 км доріг державного значення та 2527 км доріг місцевого значення.

Окрім того, ДПП має широкі можливості його застосування, а саме, у сфері медицини, житлово-комунального господарства та інші, де потреба в інвестиційних ресурсах сягає сотень мільярдів гривень для їх модернізації та відновлення, підвищення енергоефективності будівель, поліпшення якості питної води тощо. Прикладом втілення є: проект у Трускавці зі створення Центру малоінвазивної хірургії (малоінвазивні оперативні втручання в хірургії, урології, гінекології та проктології); проект 2015 року між територіальною громадою міста Остер та корпорацією «Укратомприлад» з теплової енергії та її постачання (реконструйовано котельні та побудовано нову ділянку теплотраси).

На початку 2020 року успішно проведено пілотні концесійні проєкти щодо морських портів ДП «Херсонський морський торговельний порт» (ХМТП) та ДП «Стивідорна компанія «Ольвія». ДПП у формі концесії цих портів стали першими великими інфраструктурними проєктами, що реалізуються на території України. Основною ключовою перевагою проєкту стала стабільна фінансова позиція з виручкою від \$15 до \$21 млн та середньою рентабельністю EBITDA у 45% за період з 2017 по 2020 роки. Значна вільна територія для подальшого розвитку дозволила реалізувати грінфілд та браунфілд проєкти, розвивати припортове виробництво.

Державно-приватне партнерство є надзвичайно актуальним і у сфері освіти. Зокрема, діють грантові програми для вищих навчальних закладів та студентів, в експериментальному форматі на початковому етапі відбувається співпраця між Міністерством освіти і науки України (МОН) та роботодавцями у сфері професійно-технічної освіти. Наприклад, ПАТ «Харківміськгаз» надає можливість ХНУМГ ім. О. М. Бекетова проведення практичних занять на території полігону та лабораторій підприємства. А також міжнародний проєкт «Університетський кампус в розумному та сталому Городі «Вільне» (2019-2020 рр.), що включено до Компендіуму 500 найкращих проєктів People First PPP ЄЕК ООН та Компендіуму практик з фінансування проєктів розумних та сталих міст ЄЕК ООН, що направлений відновлення роботи Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського.

Головною перевагою ДПП для приватного сектора є те, що вони отримують можливість для інвестицій у галузі соціально-економічного життя країни, які раніше вважалися сферою державних капіталовкладень, а отже, розширюють свої інвестиційні можливості і при цьому є ефективним та перспективним інструментом економічного і соціального розвитку на регіональному й місцевому рівнях, а також розвитку міжнародного партнерства з можливістю залучення сучасних світових технологій. Державно-приватне партнерство – це організаційно-інституційний альянс між органами влади та бізнесом, метою якого є реалізація суспільно значущих проєктів у різних сферах діяльності.

Література:

1. Дутко Н. Г. Державно-приватне партнерство: перспективи розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 4. С. 109–114. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.4.109
2. Александрова М. М., Довгалюк В. В. Державно-приватне партнерство в соціальній сфері. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 8. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1480>
3. Проєкти ППП. Академія публічно-приватного партнерства : веб-сайт. URL : <https://apppp.com.ua/proekti-ppp/>
4. Програма ДПП у дорожній галузі : веб-сайт. URL : <https://roadppp.in.ua/>